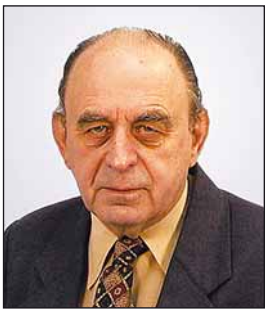
proLékaře.cz | 21.11.2026

Prof. MUDr. Rudolf Malec, CSc. (1924–2019)

V letošním předvánočním období nás zastihla velmi smutná zpráva, že dne 5. 11. 2019 ve věku 95 let naše řady navždy opustil emeritní přednosta hradecké neurochirurgické kliniky prof. MUDr. Rudolf Malec, CSc.

Narodil se (a kromě několika válečných let) i zůstal v období studií i své profesionální kariéry v Hradci Králové. Středoškolská studia absolvoval na hradeckém gymnáziu a jistě byl v tomto období ovlivněn prostředím tehdejšího „salonu republiky".

Druhá světová válka zasáhla do jeho plánů na vysokoškolská studia, a přesto rád vzpomínal na 2 roky strávené v lékárně v Novém Bydžově, kde pracoval, vnímal život na malém městě a z tohoto pobytu vytěžil nejen aktivní vztah k farmakoterapii, ale i možnost publikovat své ilustrace v tištěné podobě a zabývat se ve svých kresbách i psychologií rázovitých postav městečka.

Okamžitě po skončení války patřil k prvním, kteří nastoupili na studia na tehdy nově vzniklé hradecké lékařské fakultě, a v květnu 1950 zde promoval. Během studií aktivně působil na anatomickém ústavu fakulty, kde je stále možné použít jím kreslené výukové tabule. Ke konci studií už projevil zájem o neurologii a neurochirurgii, kterou tehdy začal v Hradci Králové rozvíjet asistent Petr. Rudolf Malec zde vypomáhal nejdříve jako medik a v červnu 1950 nastoupil na chirurgickou kliniku, jejíž součástí bylo neurochirurgické oddělení. Po základní vojenské službě, kterou zčásti absolvoval v blízkých Opatovicích nad Labem a během níž se mu podařilo udržet kontakt s neurochirurgií, se vrátil na tehdy nově konstituovanou neurochirurgickou kliniku. V této době již začal publikovat pravidelně práce týkající se širokého spektra neurochirurgických problémů, ale věnoval se i (tehdy ojedinělé práci) sestavování scénáře na natočení filmu o ošetřování mozkových cévních výdutí operovaných prof. Petrem. Tento film později v roce 1956 získal první cenu na festivalu odborných filmů v Benátkách a ve své době, kdy se mozkové výdutě ošetřovaly radikálně jen na několika pracovištích v Evropě, byl velmi přínosný. Kromě běžné klinické práce se pak věnoval cévní problematice a z ní vytěžil v roce 1965 svoji kandidátskou a poté, v roce 1966, i habilitační práci, která se týkala vyšetřování bočního mozkového oběhu pomocí orbitopletysmografie. Nikdy se nestal členem žádné politické strany – funkční místo docenta mu bylo přiznáno až za 15 let. V tomto období se však o to usilovněji věnoval neurochirurgické a zvlášť traumatologické problematice, z níž vytěžil četné publikace a obhájil několik výzkumných úkolů. V řadě prací využil přínosu CT, která byla v Hradci Králové časně instalována. V roce 1986 se stal přednostou neurochirurgické kliniky po prof. Petrovi a dál rozvíjel problematiku cévní i řešení složitých nitrolebních tumorů. Zvlášť se věnoval otázkám použití laseru v chirurgických indikacích, k čemuž měl dobrý předpoklad ve své technické zdatnosti. V roce 1993 byl jmenován profesorem. Léta 1986–1994, kdy působil jako přednosta kliniky, znamenala její další rozvoj nejen v inovacích operačních postupů, ale i v zavádění nových metod v neurotraumatologii na jednotce intenzivní péče. S úspěchem kráčel po úzké cestě lemované na jedné straně nebezpečím konzervativizmu, na druhé straně hazardérstvím nebo nekritickým podléháním neseriózním módním trendům. Publikoval 135 vědeckých prací a přednesl více než 250 vědeckých sdělení – řadu z nich na neurochirurgických kongresech po celé Evropě.

Prof. Malec významně působil po celé toto období jako pedagog, který učil mnoho generací mediků. Ti rádi vzpomínají na jeho vtipné, graficky nadstandardně vybavené přednášky. Své zkušenosti předával také četným postgraduálním studentům a mladším kolegům. Za tuto svoji činnost byl oceněn stříbrnou a zlatou medailí Lékařské fakulty v Hradci Králové a stříbrnou medailí UK. Byl čestným členem České neurochirurgické společnosti, dlouhá léta byl aktivním členem Training Committee Evropské asociace neurochirurgických společností. Působil také jako tajemník České neurochirurgické společnosti a po dvě období byl zvolen jejím předsedou.

Profesor Malec měl nevšední malířské nadání a tato schopnost výtvarného vidění okolního světa mu později ulehčila vnímání anatomických situací a pomohla mu v jeho schopnosti perfektně se orientovat v operačním poli. Pod vlivem svého profesora výtvarné výchovy Karla Štěrby se začal od mládí věnovat kresbě. Později se vypracoval na skvělého portrétistu, který byl schopen několika tahy charakterizovat obličej či postavu. V roce 2016 završil svoje kreslířské úsilí vydáním knihy „Lidé hradečtí", v níž poutavým způsobem zvěčnil mnoho významných postav nejenom lékařského, ale i společenského a kulturního života města Hradce Králové.

V roce 2014 prof. Malec obdržel „Primus inter pares" – cenu dr. Františka Ulricha za celoživotní významný přínos ve vědecké a pedagogické činnosti – a současně za jeho výtvarné aktivity, kterými obohacoval společenský život nejen v Hradci Králové, ale i v celé ČR.

Skromnost, pracovitost, otevřenost a nevšední lidský rozměr patřily k jednoznačným charakterovým vlastnostem prof. Malce, které se trvale zapsaly do srdcí a vzpomínek jeho kolegů a přátel.

prof. MUDr. Svatopluk Řehák, CSc.
emeritní přednosta Neurochirurgické kliniky
LF UK a FN Hradec Králové